

Stav půdy ČR a její vliv na retenci vody

Jan Vopravil, Tomáš Khel

**Výzkumný ústav meliorací
a ochrany půdy, v.v.i.**

Motto:

„Půda nebude nikdy uniformována; národy a kultury se mohou střídat i směřovat, ale to, po čem budou šlapat, se nedá roznést na kopytech ani promíchat. Snad proto tak rádi mluvíme o rodné zemi; chceme se přidržet její stálosti. Jen se podívejte... jaká solidní a stálobarevná látka je naše půda: ta nás přetrvá...“

Karel Čapek: Ornice

Lidové noviny 24. září 1933

PŮDA

- neobnovitelný přírodní zdroj
- plní mnoho funkcí nezbytných pro lidskou činnost a pro přežití ekosystémů
- degradace půd může být velmi rychlá, přitom procesy jejího vytváření a regenerace extrémně pomalé
- tvorba 1cm půdy trvá stovky až tisíce let let

Funkce půdy

Mimoprodukční (ekologické) funkce půdy

- infiltrace vody do půdy
(doplňování zásob podzemní vody, zpomalení povrchového odtoku)
- filtrace vody
(obohacení vody o min. látky, úprava pH, zachycení kontaminantů)
- zadržování a akumulace vody
(1 ha hluboké černozemě může akumulovat až 3500 m³ vody)
- ukládání živin (např. N, P, K, Mg...)
(zásoba pro rostliny, ochrana vodních toků před eutrofizací)
- transformační a asanační funkce půdy
(umožňuje přeměnu látek – rozklad, mineralizace, syntéza...)
- transportní funkce
(migrace látek v půdě, krajině i mezi pedo-, hydro- a atmosférou)
- pufrační schopnost půdy (tlumení změn pH, teploty...)

Zábor půdy

Zábor půdy v časovém horizontu 10 let

k.ú. Klecany
(okres Praha-východ)

2002

(©ČÚZK)

2004

(©ČÚZK)

2007

(©ČÚZK)

2012

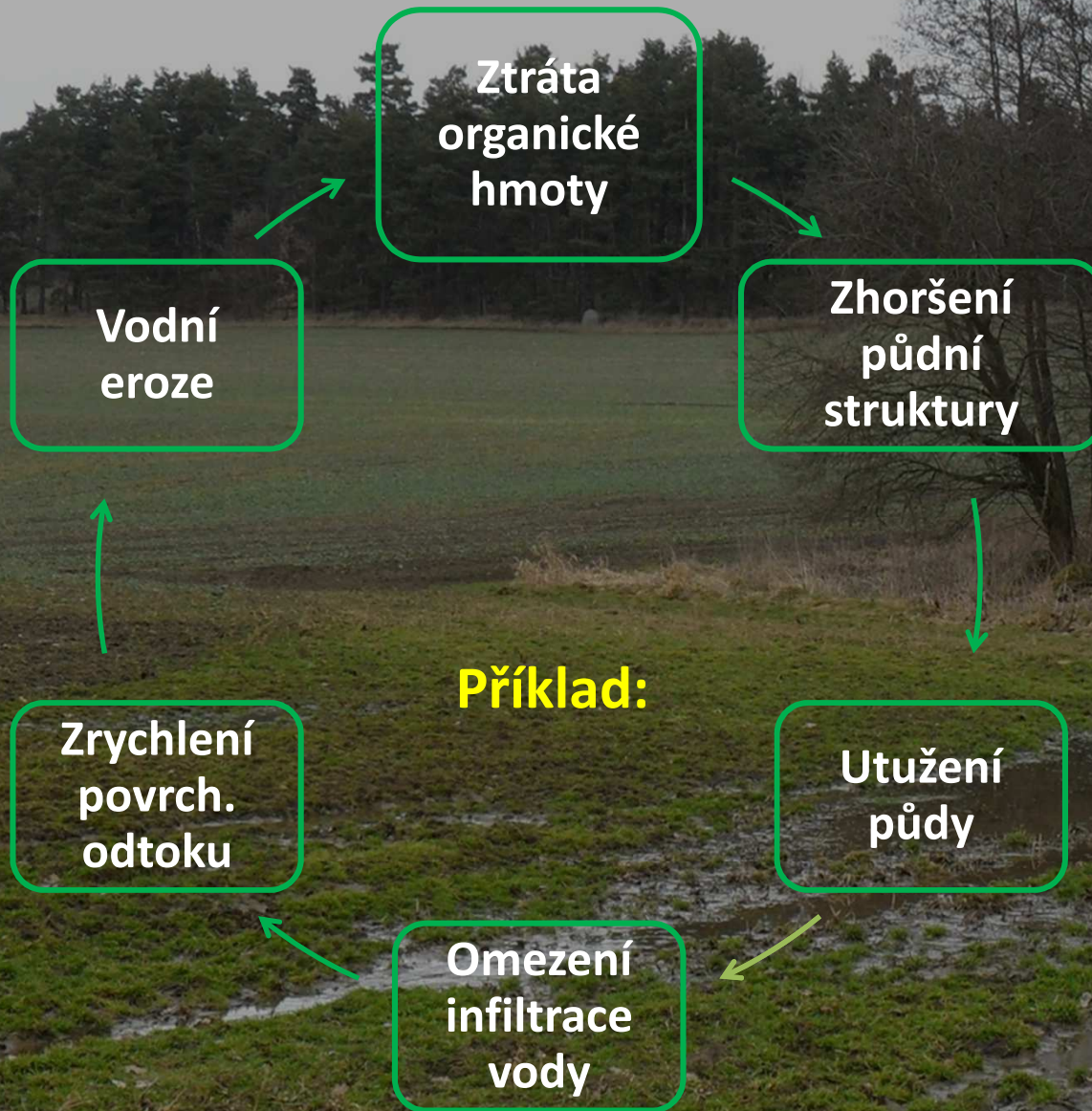
(©ČÚZK)

Od roku 1938 se díky záborům zemědělských půd
snížila retenční kapacita krajiny ČR
o cca 2,4 miliardy kubíků vody

Degradace půdy

Každý jednotlivý degradační proces vyvolává obvykle řetězovou reakci → projevy dalších degradačních procesů poškozujících půdu...

Eroze půdy = ztráta půdy

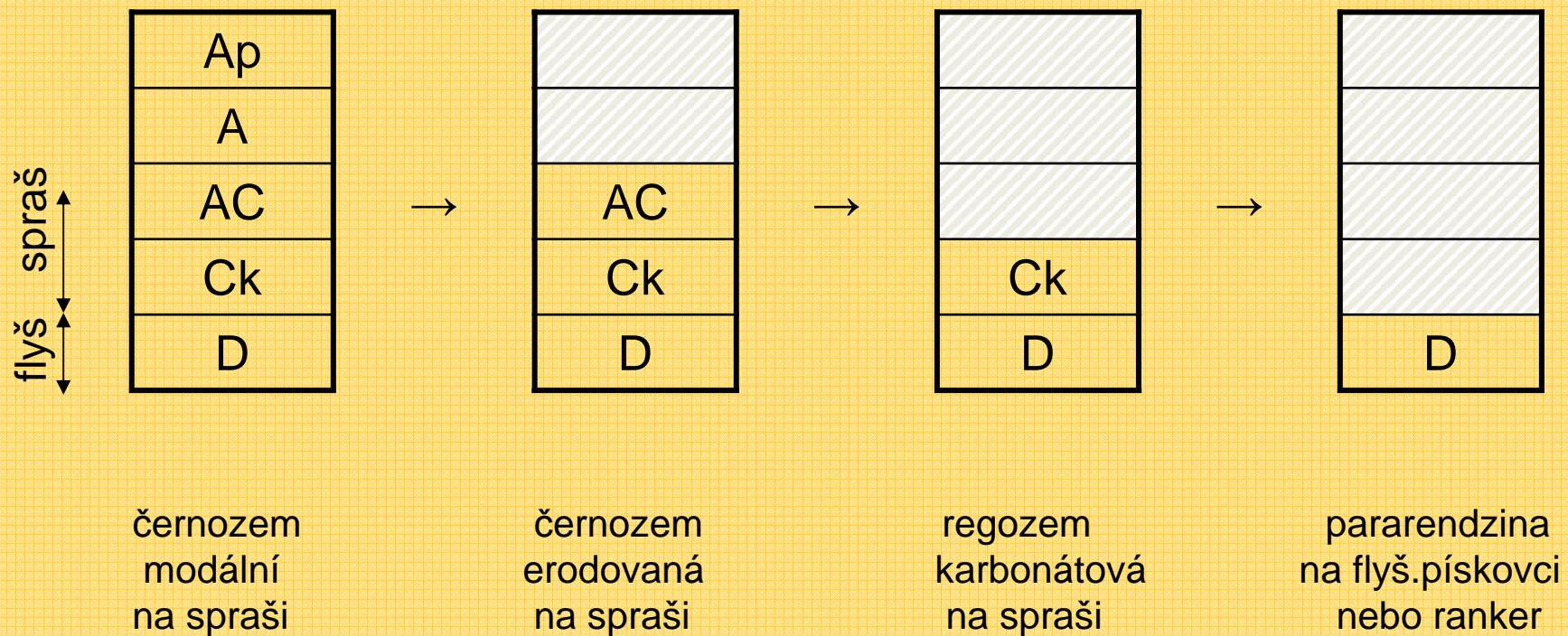

Černozemní oblast JV Moravy (podhůří Ždánického lesa)

Na rozsáhlých plochách této členité oblasti došlo k zásadní změně půdního pokryvu.

Svahy: plošná eroze

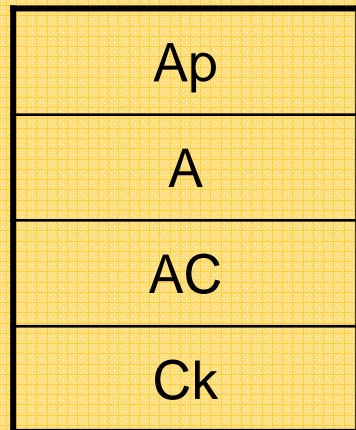

Eroze půdy – akumulace smyté zeminy

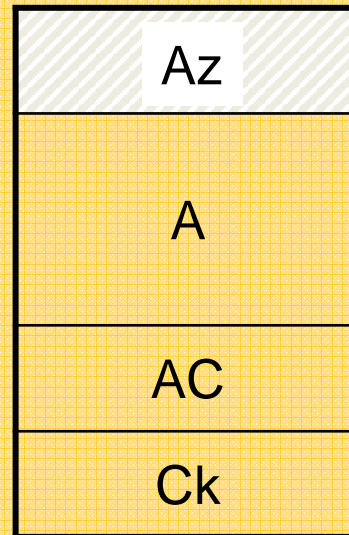

Černozevní oblast JV Moravy

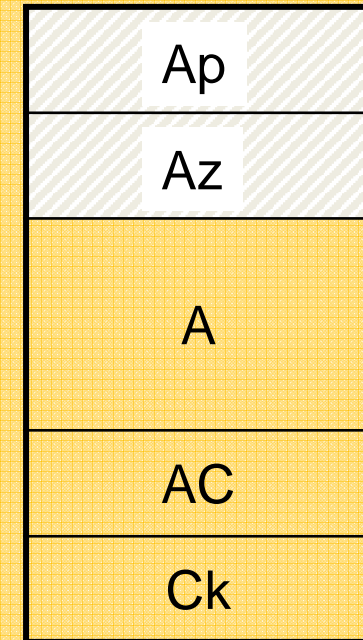
Depresní a podsvahové polohy – akumulace

černozezem
modální

černozezem
akumulovaná

koluvizem
modální

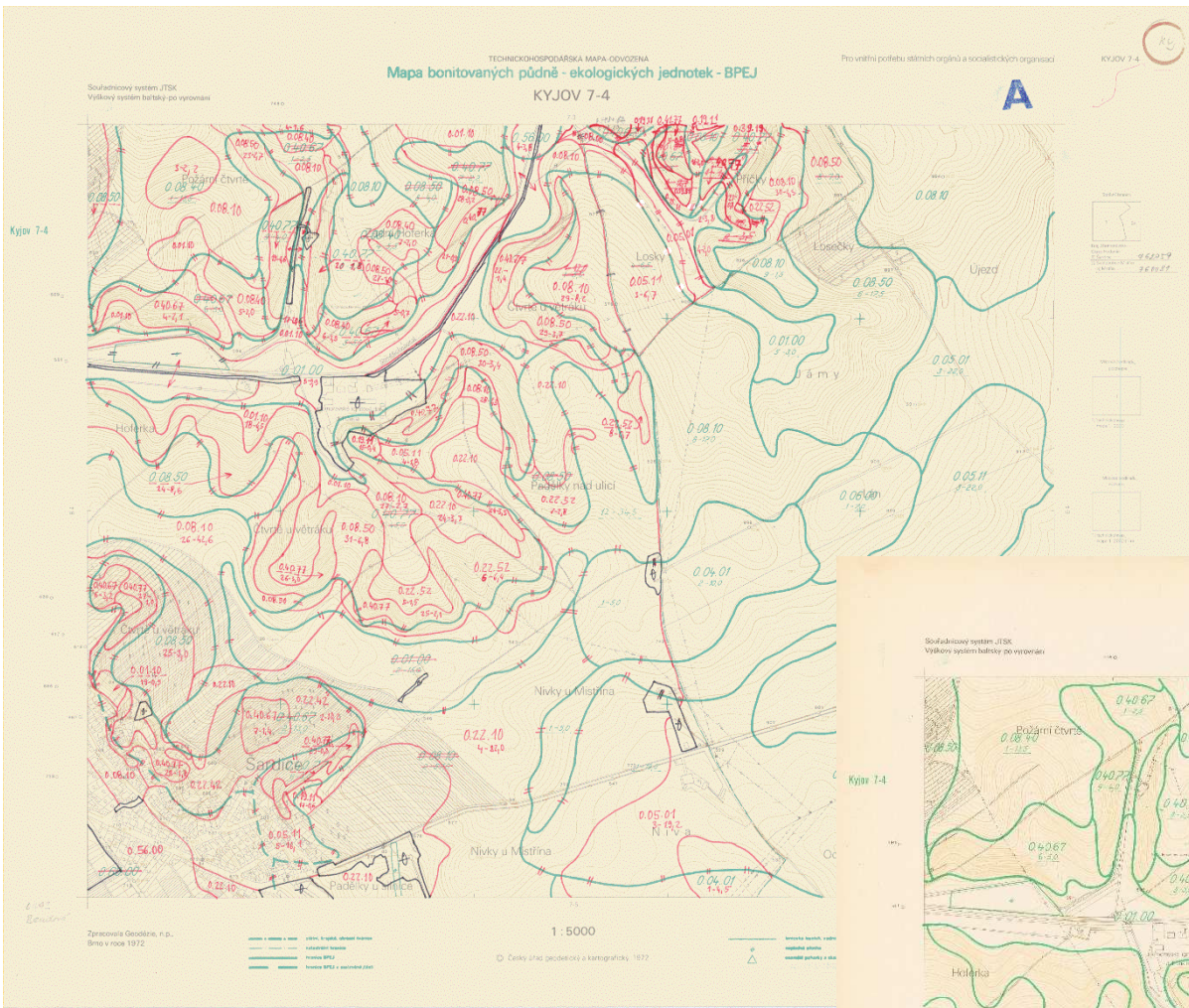
Výsledek erozní degradace

- výrazné změny v půdách a struktuře půdního pokryvu celé oblasti

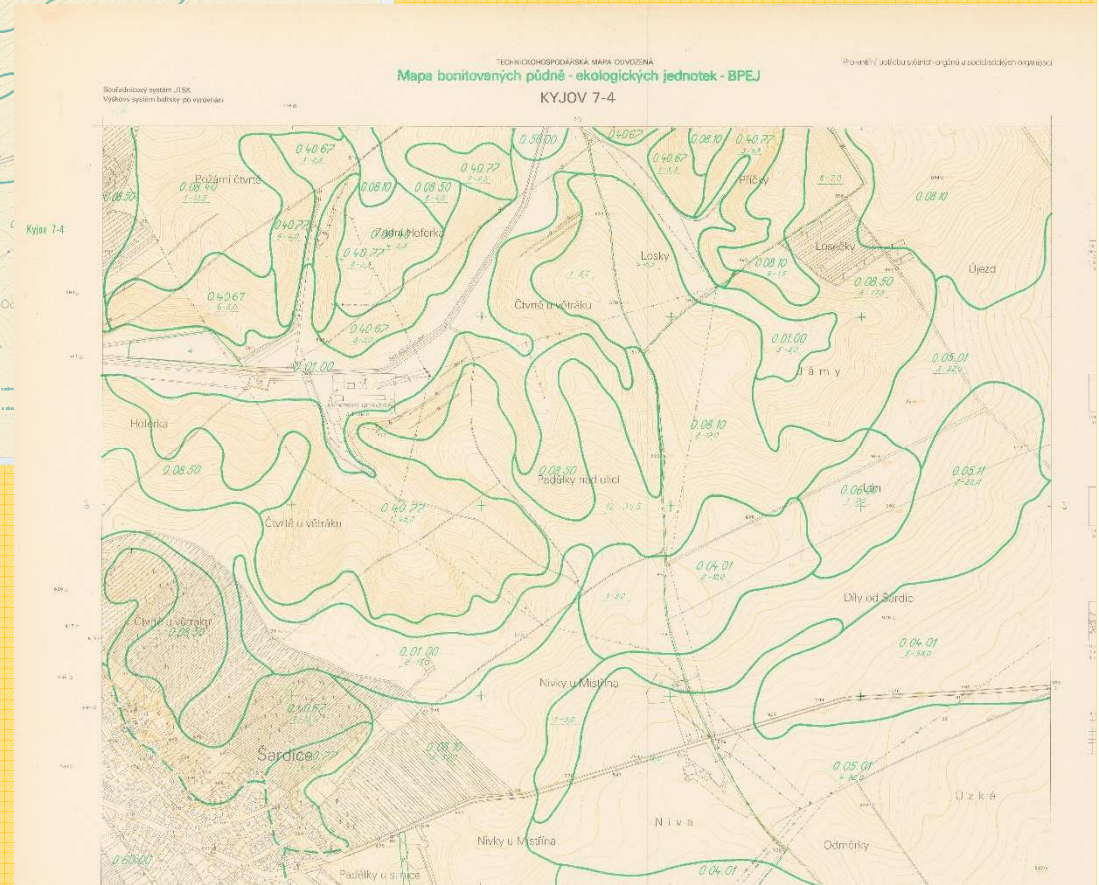

Aktualizace BPEJ v k.ú. Šardice (okr. Hodonín)

BPEJ před aktualizací (1973) - v ha

0.01.00 289,0

BPEJ po aktualizaci v roce 2000 - v ha

0.01.00 45,7

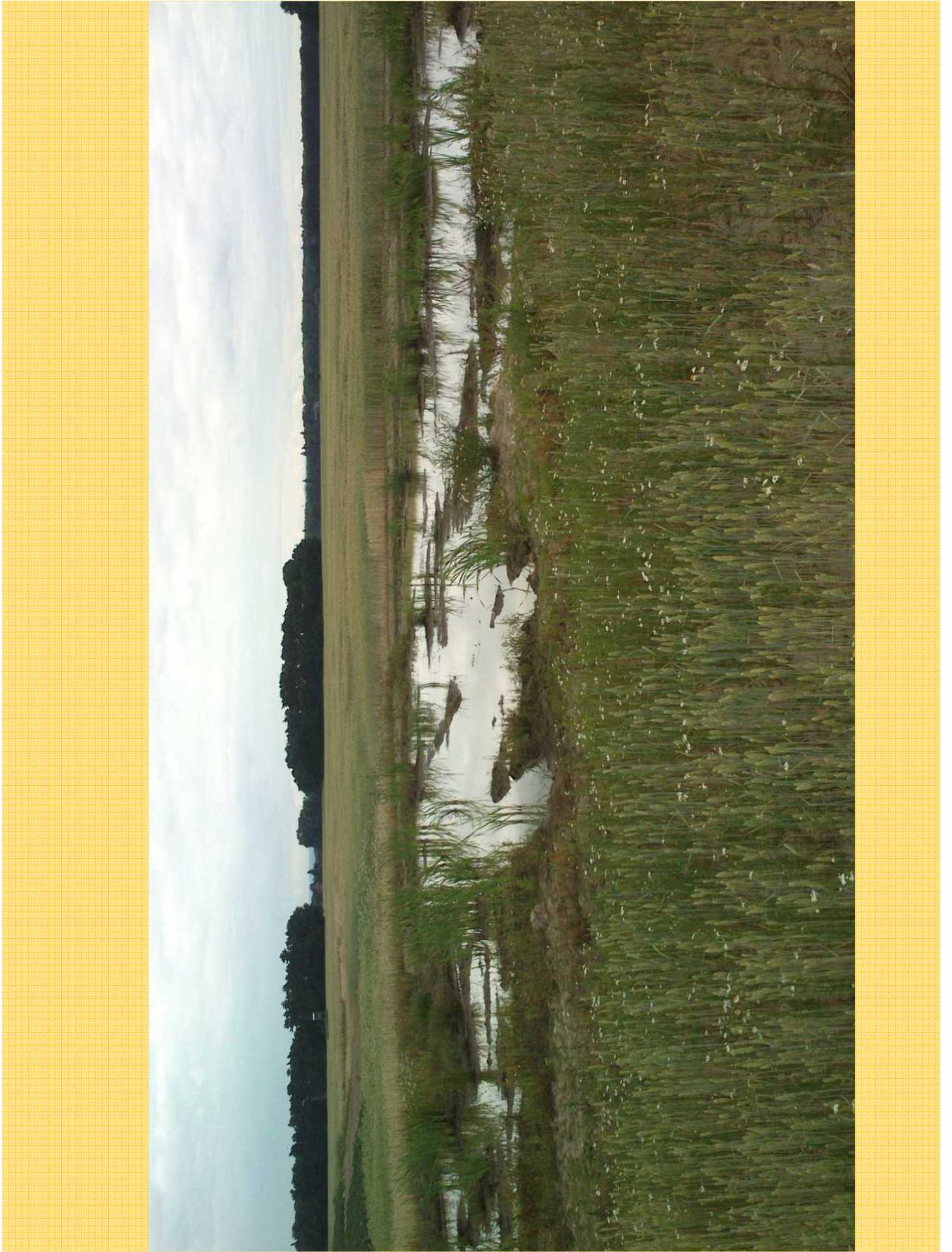
- 840 000 m³ vody

Utůžení půdy

Úbytek půdní organické hmoty

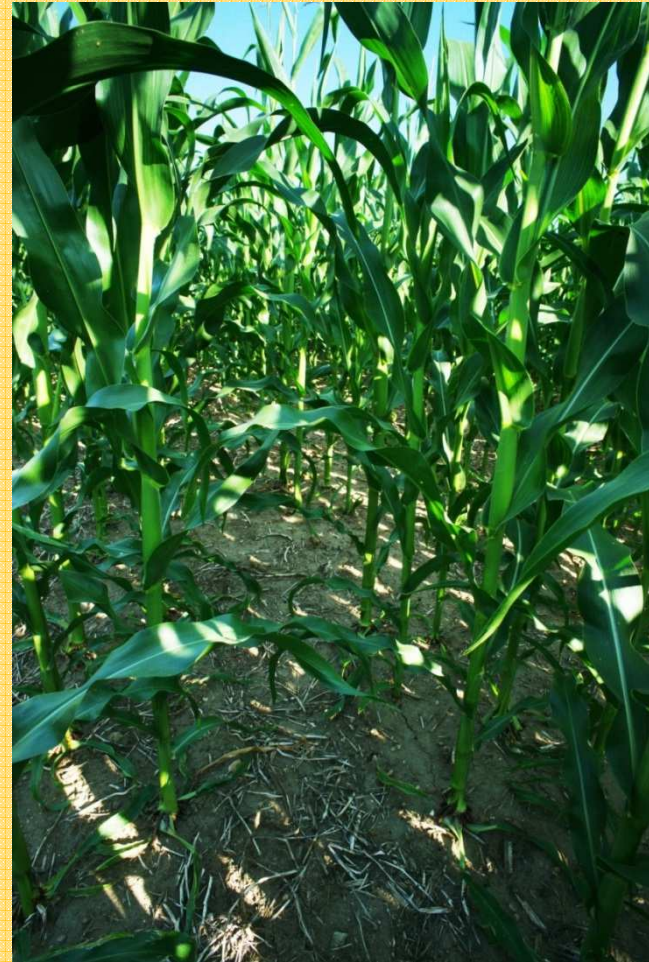

Význam půdní organické hmoty

Pozitivně ovlivňuje fyzikální vlastnosti půdy a hospodaření půdy s vodou (zlepšuje produkční i mimoprodukční funkce půdy).

Bez ponechání organické hmoty

S ponecháním organické hmoty

what's underneath

healthy soil has amazing water-retention capacity.

Every **1%** increase in organic matter results in as much as **25,000** gal of available soil water per acre.

Source: Kansas State Extension Agronomy e-Updates, Number 357, July 6, 2012

Want more soil secrets?
Check out www.nrcs.usda.gov

USDA is an equal opportunity provider and employer.

A detailed illustration of a microscopic view of soil, showing various organisms such as nematodes, bacteria, and fungi. The scene is set against a dark blue background with light blue wavy lines representing water or soil moisture. The organisms are rendered in white and light blue, with some showing intricate details like cilia and flagella.

DID YOU KNOW?

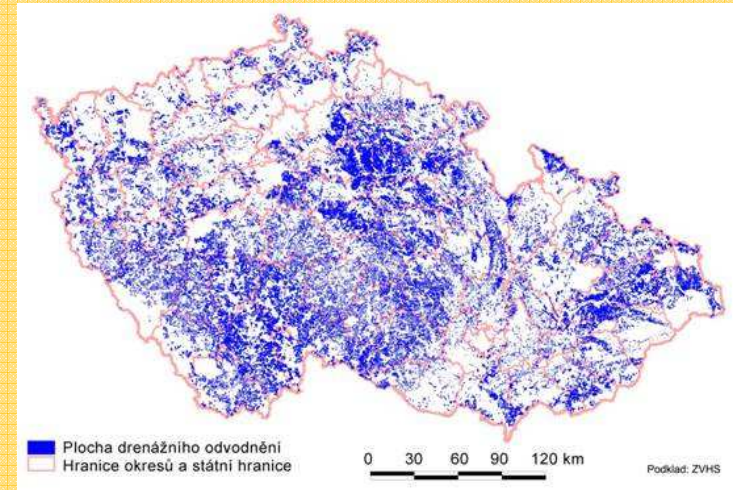
Unleash the
SECRETS
OF SOIL

FOR EACH **1%** INCREASE
IN *organic matter*
U.S. CROPLAND COULD STORE THE
AMOUNT OF *water* THAT
FLOWS OVER NIAGARA FALLS
IN **150** DAYS

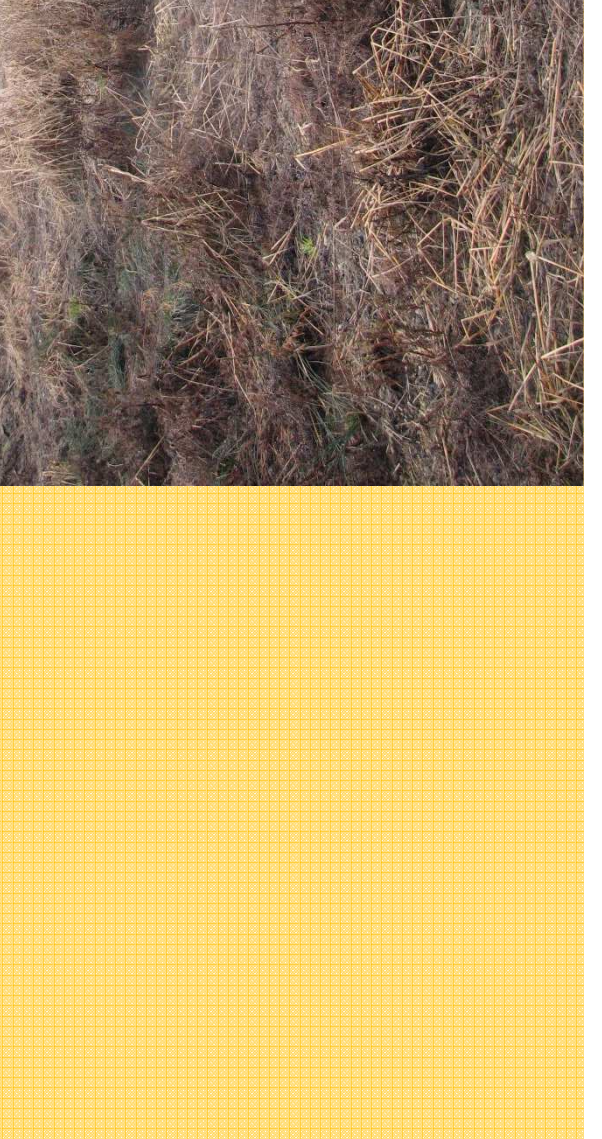
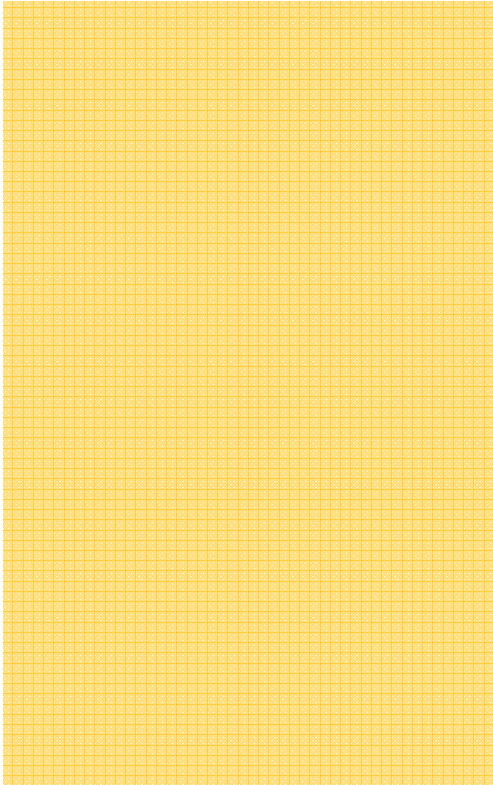
A stylized illustration of green leaves, rendered in various shades of green and yellow-green, positioned in the upper right corner of the page.

Meliorace půd

- Přes 25 % území ZPF je odvodněno
  - z toho je jen 19 % zamokřeno
- 4 % území ZPF zavlažováno
- V ČR podceněn význam závlah na stabilizaci produkce v podmínkách změn klimatu
- z celé plochy světa je jen 11 % zemědělská půda, z té je jen 17 % zavlažováno, ale těchto 17 % zavlažovaných zemědělských půd vyprodukuje 45 % světové produkce potravin

Charakteristiky zemědělských půd z hlediska jejich retence a způsobu hospodaření

Celková možná kapacita (retenční schopnost)
zemědělských půd v ČR:

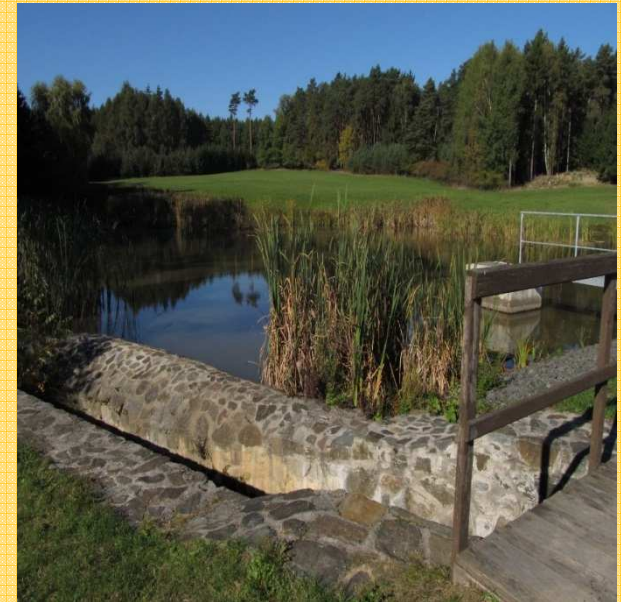
8 400 000 000 m³ vody
(1 700 000 000 m³ je roční odběr celé ČR v r.
2013)

Skutečný stav vzhledem k poškození erozí,
utužení půd, dehumifikaci a ztrátě biologické
aktivity půd:

5 040 000 000 m³ vody

Rozdíl 3 360 000 000 m³ vody

Odhad dopadů optimalizace hospodaření na retenční schopnost půdy

---

Při dodávání organické hmoty do půdy dle pokynu www.organickahmota.cz, aplikaci POT (půdoochranné technologie), podpoře víceletých pícnin apod.) lze očekávat zlepšení stavu (z původních 5 040 000 000 m³ vody):

Do roka: 6 500 000 000 m³ vody

Do tří let: 6 800 000 000 m³ vody

Do deseti let: 7 100 000 000 m³ vody

**Nejvyšší efekt hned po aplikaci zlepšujícího
opatření v prvním roce.**

Děkuji za pozornost!

**Výzkumný ústav meliorací
a ochrany půdy, v.v.i.**